

ESKİŞEHİR BAROSU DERGİSİ

Ceza Yargısı Duruşmalarında Ses ve Görüntü Kaydı Alınmasının Aleniyet İlkesi Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Av. Ahmet Haşim ALAGÜNEY*

Öz

Ceza hukuku kişilerin özgürlük alanına en yoğun biçimde müdahale edilen hukuk dallarının başında gelmektedir. Bundan dolayı, soruşturma aşamasında gizlilik esas olsa da kovuşturma aşaması aleni olarak gerçekleştirilmektedir. Aleniyet ilkesi, yargılamanın tamamını kapsayıp yargılama sonunda verilen kararların aleniyetinin sağlanmasını da içermektedir. Türk hukukunda, duruşmaların kaydı için duruşma tutanağı düzenlenmektedir. Uygulamada, hâkim ya da mahkeme heyeti tarafından tarafların ve vekillerinin beyanları özetlenerek zabıt katibine dikte ettirilmekte ve duruşma tutanaklarında yazanlar tarafların beyanlarını her zaman tam ve eksiksiz olarak yansıtamamaktadır. Her duruşmada ses ve görüntü kayıtlarının alınması halinde, tarafların ve vekillerinin kendilerini kesintisiz olarak daha iyi ifade edebilecekleri, özetleme ve dikte ettirmekle uğraşmak zorunda kalmayan hâkimin ya da mahkeme heyetinin uyumsuzluğunun esasına yoğunlaşacağı, istinaf ve temyiz makamlarının dosyayı daha etkin inceleme fırsatı bulacağı ve dolayısıyla adil yargılanma hakkının daha iyi tesis edileceği değerlendirilmektedir.

Makalede, uzaktan ya da yüz yüze gerçekleştirilen her duruşmanın sesli ve görüntülü kayıt altına alınmasının duruşma tutanağının gerçeği yansıtmadığına ilişkin iddiaların ve şikayetlerin azalmasına ve maddi gerçeğe ulaşılmasına katkı sağlayacağı sonucuna varılmıştır. Yargılamanın aleniyetinin sağlanması için ses ve görüntü kaydı alınan duruşmaların ve/veya nihai kararın tefhiminin canlı olarak ya da kayıttan yayınlanması ise her somut olay özelinde çatışan temel haklar bakımından değerlendirilmesi gereken bir husustur. Gelişen teknolojide, teknik altyapılar geliştirilerek, işleme, aktarım ve muhafaza aşamalarında veri güvenliği sağlanarak bu uygulamaların sürdürülmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler

Aleniyet İlkesi, Duruşmalarda Ses ve Görüntü Kaydı, Doğrudan Doğruluk İlkesi, Adil Yargılanma Hakkı.

* Eskişehir Barosu, ahmethasim@alaguney.av.tr, ORCID: 0000-0001-5349-9237.
Gönderim Tarihi: 15.01.2023. Kabul Tarihi: 14.02.2023. **Hakem denetiminden geçmiştir.**

Evaluation of Audio and Video Recording at Hearings in the Framework of the Principle of Publicity in Criminal Proceedings

Abstract

Criminal law is one of the branches of law that interferes most with the freedom of individuals. Therefore, even though the "principle of confidentiality" is essential in the "investigation phase", criminal proceedings are carried out in open court. The principle of publicity covers the entire prosecution phase and it also includes ensuring the publicity of the decisions made by court of law at the end of the trial. In Turkish law, record of proceedings is written to record the hearings. In practice, the judge or the court board summarizes the statements of the parties of the case and/or their attorneys and dictates to the clerk of the court and the record of the proceedings do not always reflect the statements of the parties fully and completely. If audio and video recorded at the hearings, the parties and their attorneys will be able to express themselves better without interruption; the judge or the court board, who does not have to deal with summarizing and dictation, will focus on the essence of the dispute; the regional courts of appeal and supreme court will have the opportunity to examine the case more effectively, and thus the right to a fair trial will be provided more effectively.

In this study, it has been concluded that recording audio and video in every hearing held remotely or face-to-face will contribute to the reduction of claims and complaints regarding the fact that the record of the proceedings do not reflect the truth and to reach the material facts. In order to ensure the publicity of the proceedings, broadcasting the audio and video recordings of the hearings and/or the adjudgment of decision live or on tape is an issue that should be evaluated in terms of conflicting fundamental rights in each concrete case. These practices should be continued, provided that data security is ensured during the processing, transfer and storage of data, with the improvement of technical infrastructures along with the developing technology.

Keywords

Principle of Publicity, Audio and Video Recording at Hearings, Directness Principle, Right to a Fair Trial.

GİRİŞ

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler her geçen gün hızla artış göstermektedir. Günümüzde dijitalleşme bürokratik işlemlerde de yaygınlaşmış ve ülkemiz özelinde e-devlet aracılığıyla kamu otoriteleri tarafından gerçekleştirilen birçok işlem elektronik ortamda görülmeye başlamıştır. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP), Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) gibi projelerin ortaya çıkışıyla yargıda hızlı bir dijitalleşme başlamış olup bu süreç artan şekilde devam etmektedir. Dijitalleşme denildiğinde akıllara ilk anda hızlı, kırtasiyecilikten uzak, düşük maliyetli ve şeffaf bir hizmet gelmektedir. Şeffaflık bu makalede ele alınacak önemli bir husustur. Zira çok eski tarihlerden beri yargılama kural olarak kapalı kapılar ardında değil, kamuya açık bir şekilde yürütülmekte, bu sayede de yapılan yargılama ve neticesinde verilen kararlar ile ilgili olarak toplumsal vicdan tatmin edilmektedir.

Makalede, yargıdaki dijitalleşme süreci ışığında alenilik ilkesi değerlendirilerek ceza yargılamasında duruşma aşamasında görülen birtakım aksaklıklara yönelik pratik önerilerde bulunulmakta ve adil yargılanma hakkının bir gereği olarak tarafların ve vekillerinin beyanlarının tam ve eksiksiz olarak kayda alınması için yüz yüze ya da uzaktan gerçekleştirilen tüm duruşmalarda ses ve görüntü kaydının alınması gerektiği görüşü savunulmaktadır. Ayrıca duruşmaların aleniyetinin sağlanması için kayıt altına alınan ses ve görüntülerin canlı olarak ya da kayıttan üçüncü kişilere aktarılmasının avantajları ve dezavantajları, dolaylı aleniyet, karar aleniyeti gibi hususlar çatışan temel haklar bağlamında tartışılmıştır. Son olarak ise çözüm önerilerine ve genel değerlendirmelere yer verilmiştir.

I. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

A. Aleniyet İlkesi

Aleniyet kelimesi köken itibarıyla açık, gizli olmayan, meydana olan anlamına gelmektedir. Hukuki açıdan ise aleniyet ilkesi, önceden izin almaksızın, belirli bir insan grubuna dahil olmaksızın ve belirli bir kişilik yapısına sahip olmaksızın herkesin mahkemedeki yargılamaya katılabilmesi, onu izleyebilmesidir¹. Aleniyet ilkesinin temelinde, bağımsız ve tarafsız mahkemelere tanınan yargı yetkisinin kullanımı sırasında hukuka uygun hareket edilip edilmediğinin şeffaflık içerisinde denetlenmesi, yargılamanın kapalı kapılar ardında yapılmasının önlenmesi ve toplum vicdanının tatmin edilmesi yatmaktadır.

¹ Yener Ünver, Hakan Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku Cilt 2 (7. B, Adalet Yayınevi, 2013), 70.

Aleniyet ilkesi, Anayasa² md 141, Ceza Muhakemesi Kanunu³ (CMK) md 182; Hukuk Muhakemeleri Kanunu⁴ (HMK) md 28'de öngörölmüş bir düzenlemedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi⁵ (AİHS) md 6 ve Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı md 47(2)'de de aleni yargılama ilkesi düzenlenmiştir.

AİHS md 6'da düzenlenmiş olan aleniyet ilkesi adil yargılama hakkının bir parçasıdır ve sadece sanığın sahip olduğu bir hak olarak değerlendirilmemelidir⁶. Bu hak, tüm tarafları hatta toplumun genelini ilgilendirir niteliktedir. Zira alenilik ilkesi toplumun haber alma hakkını da sağlamaktadır. Yargıtay Ceza Genel Kurulu (CGK) bir kararında⁷ “aleniyet ilkesi, yargılama işlemleri açısından getirilmiş olup insanların gizli olarak yargılanmasının engellenmesine, işlemlerin kanuna uygun yapılmasının denetlenmesine, adil yargılama ve mahkemelere güvenin sağlanmasına katkıda bulunur” ifadeleriyle ilkenin işlevlerini açıklamıştır.

Aleniyet ilkesinin kapsamının duruşma ile sınırlı mı olduğu yoksa yargılamanın tamamını mı kapsadığı tartışmalı bir konudur. 1982 Anayasası, 5271 sayılı CMK ve 6100 sayılı HMK içerisinde aleniyet ilkesi duruşmalara özgü olarak kaleme alınmıştır. Gözler, bu maddelerin yanlış kaleme alınmış olduğunu ve muhakeme hukukunda aleni olan şeyin duruşma değil yargılamanın bütünü olduğunu belirtmektedir⁸. Zira aleniyet ilkesi yargılamanın sadece bir aşaması olan duruşmaya indirgenirse ilkenin sağladığı güvence hem hukuk hem de ceza yargılamasında büyük ölçüde daralmış olacaktır. Zaten 1961 Anayasasında, 1982 Anayasası ile aynı şekilde hüküm olsa da 1924 Anayasası ve 1876 Anayasasında muhakemat yani yargılamalar alenidir şeklinde hüküm yer almaktadır.

Aleniyet ilkesinin doğrudan ve dolaylı aleniyet olmak üzere iki türü bulunmaktadır. Aleniyet ilkesinin klasik görünüm biçimi olan doğrudan aleniyet, kişinin taraflar veya dava konusu ile herhangi bir ilişkisi olmamasına rağmen duruşmaya izleyici sıfatıyla katılarak duruşmanın seyri hakkında bilgi sahibi olması anlamına gelmektedir. Doğrudan aleniyet ilkesi duruşma salonlarının kapasitesi ile sınırlı olarak uygulanmaktadır.

²Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Kanun Numarası: 2709, Kabul Tarihi: 18.10.1982, RG 09.11.1982/17863 Mük.

³Ceza Muhakemesi Kanunu, Kanun Numarası: 5271, Kabul Tarihi: 04.12.2004, RG 17.12.2004/25673.

⁴Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Kanun Numarası: 6100, Kabul Tarihi: 12.01.2011, RG 04.02.2011/27836.

⁵Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Kanun Numarası: 6366, Kabul Tarihi: 10.03.1954 RG 19.03.1954/8662 Sözleşme Tarihi: 04.11.1950

⁶Günce Artantaş, ‘Duruşmanın Aleniyeti İlkesi ve Sınırlandırılması’ (2021) 71 (1), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 413-436, 427.

⁷Yargıtay CGK, 2017/6625 E. 2018/275 K., 12.06.2018.

⁸Kemal Gözler, ‘Aleni Olan Ne? Duruşma mı, Yargılama Mı’, (2020) < <https://www.anayasa.gen.tr/alenilik.htm> > Erişim Tarihi 16.06.2022.

Bazı davalar ise konusu itibarıyla toplumun genelini dikkatini çekmektedir. Bu bağlamda yargılama süreci ile ilgili bilgilerin duruşma salonu dışındaki başka kişilere aktarılması dolaylı aleniyet olarak tanımlanmaktadır. Geleneksel olarak bu işlev basın tarafından yerine getirilmekle birlikte sosyal medyanın günlük hayatımıza girişiyle birlikte dolaylı aleniyet bu mecralarda yer alan kişiler tarafından da sağlanır hale gelmiştir.

Yargılamanın aleni olması genel bir kuraldır ancak mutlak değildir. Doğrudan aleniyetin hangi hallerde sınırlanacağı kanunda açıkça düzenlenmiştir. Doğrudan aleniyetin kaldırıldığı hallerde dolaylı aleniyetin de kaldırıldığı ve yayın yasağı getirildiği kabul edilmektedir⁹. Zira CMK 187(2) hükmünde kapalı duruşmanın içeriğinin hiçbir iletişim aracıyla yayınlanamayacağı belirtilmektedir. Tartışmalı olan husus, doğrudan aleniyeti kısıtlanmamış olan yargılamalarda dolaylı aleniyetin sınırlandırılıp sınırlandırılmayacağıdır. Bu hususa ilişkin tartışmalara üçüncü bölümde yer verilmiştir.

B. Doğrudan Doğruluk (Yüzyüzelik) İlkesi

Doğrudan doğruluk ilkesi mahkemenin veya hâkimin delillerle doğrudan doğruya temasta olması, delilleri bizzat değerlendirerek karar vermesi anlamına gelmektedir. Duruşmanın doğrudan doğruluk ilkesi, mahkemenin veya hâkimin, tanık, bilirkişi veya sanık gibi kişilerle ve olayın tüm delilleriyle birebir karşı karşıya gelerek onlarla doğrudan temas edilmesi ve delil ikamesinin başka mahkemeye ve hâkime bırakılmaması gibi hususları ifade etmektedir¹⁰.

Literatürde SEGBİS aracılığı ile sanık savunması alınmasının doğrudan doğruluk ilkesini ve buna bağlı olarak adil yargılanma hakkını ihlal edip etmediği tartışmalıdır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) 3. Dairesi, 05.10.2006 tarihli “Viola v. İtalya” kararında¹¹, cezaevinde bulunduğu sırada üç duruşmaya rızası olmaksızın video konferans yoluyla katılan başvuruçunun başvurusu ile ilgili olarak sözleşmenin 6’ncı maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir. Yargıtay CGK 10.06.2008 tarihli E. 2008/9-148 K. 2008/169 sayılı kararında¹², duruşmada hazır bulunmak isteyen sanığın, duruşmada hazır bulundurulmasının sadece ödev değil aynı zamanda bir hak olduğunu belirtmiştir.

⁹Nur Centel & Hamide Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku (14. Baskı, Beta Yayıncılık, 2017), 222.

¹⁰Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, İlker Tepe, Ceza Muhakemesi Hukuku (10. B. Seçkin Yayıncılık, 2017), 76.

¹¹AİHM 3. Dairesi, Viola v. İtalya, Başvuru No: 45106/04, 05.10.2006.

¹²Yargıtay CGK, E. 2008/9-148 K. 2008/169, 10.06.2008.

Yargıtay 16. Ceza Dairesi'nin 19.06.2015 tarihli birden çok kararında¹³ “sanık olmaksızın yargılama olmaz” ilkesi üç başlıkta açıklanmıştır. Buna göre birinci kural sanığın duruşmada hazır bulundurulmasıdır. Bu hak ancak somut nedenlerle mahkeme kararı ile sınırlandırılabilir. İkinci kural ilk ve son savunmanın yapıldığı, esasa ilişkin delillerin toplandığı oturumlara sanığın SEGBİS yolu ile katılımının açık kabulüne dayalı olmasıdır. Üçüncü kural ise sesli ve görüntülü yöntemle savunma alınması halinde, talebi doğrultusunda sanığın yanında müdafii bulunması olanağının sağlanmasıdır. Ancak bu üç koşul gerçekleştiğinde sanığın savunma hakkının kısıtlanmadığı kabul edilecektir.

AİHM ve Yargıtay kararları birlikte değerlendirildiğinde, hakkın özünü zedeleyen hatalı uygulamalar ve henüz yeterince çözüm geliştirilmeyen teknik aksaklıklar nedeniyle, sanığın ses ve görüntü kaydı ile uzaktan savunmasının alınması bazı durumlarda doğrudan doğruyalık ilkesini ve adil yargılanma hakkını ihlal eder nitelikte olabilmektedir. Bu doğrultuda SEGBİS yönetmeliğinde getirilecek usule dair güvencelerle birlikte bu yöntemin etkin bir şekilde kullanılması gerekmektedir¹⁴.

II. UYGULAMADAKİ MEVCUT DURUM

A. Duruşma Tutanağı

CMK md 219 uyarınca her duruşma için tutanak tutulmaktadır. Maddenin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinde “*duruşmada yapılan işlemlerin teknik araçlarla kayda alınması halinde bu kayıtların vakit geçirilmeksizin yazılı tutanağa dönüştürülmesi gerektiği*” vurgulanmaktadır. Kanunda, duruşma tutanağının başlığında (md 220) ve duruşma tutanağının içeriğinde (md 221) nelerin yer alması gerektiği ayrıca düzenlenmiştir. Ancak uygulamada şeklen zorunlu unsurları taşısa da içerik olarak duruşma tutanaklarının bu unsurları tam olarak yansıtmadığı gözlenmektedir. Zira hâkim ya da mahkeme heyeti sanık açıklamalarını (221/1-c), tanık ifadelerini (221/1-d), taraf vekillerinin beyanlarını kendi cümleleri ile zabıt katibine dikte ettirmekte, çoğu zaman da duruşma yoğunluğu nedeniyle matbu hale gelmiş birtakım cümleler duruşma tutanağına yazdırılmaktadır. Birçok duruşma tutanağında daha önce sunulmuş yazılı ya da sözlü beyanların tekrar edildiği, aleyhe hususların kabul edilmediği, lehe hükümlerin uygulanmasının istendiği gibi kalıp ifadeler kullanılmaktadır.

¹³Yargıtay 16. Ceza Dairesi, E. 2015/1076 K. 2015/1932; E. 2015/1083 K. 2015/1926; E. 2015/1088 K. 20105/1936, 19.06.2015.

¹⁴Erdal Yerdelen, ‘Ceza Muhakemesinde Videokonferans Yönteminin (SEGBİS) Kullanımı’, (2019) (2) Bilişim Hukuku Dergisi 271, 285.

CMK md 222’de duruşma tutanağının ispat gücü düzenlenmiştir. Duruşmanın nasıl yapıldığı, kanunda belirtilen usul ve esaslara uygun yapıp yapılmadığı ancak tutanakla ispat olunabilmektedir. Ancak taraflar ya da vekilleri tutanaklara çoğu zaman beyanlarını tam olarak yansıtmak imkânı bulamamaktadır. Doğru bir şekilde kaleme alınmamış bir duruşma tutanağına karşı ise yalnızca sahtecilik iddiası yöneltelebilmektedir. Bu durum, duruşmanın tüm tarafları açısından adil yargılanma hakkını sınırlandırmaktadır.

B. Ses, Görüntü Kaydı ve Nakli Yasağı

CMK md 182 uyarınca duruşma herkese açıktır. CMK md 183’te ise adliye binasında ve duruşma başladıktan sonra duruşma salonunda her türlü sesli, görüntülü kayıt veya nakil olanağı sağlayan aletlerin kullanılmayacağı düzenlenmiştir. Bu hüküm, günümüz teknolojisi göz önüne alınarak bu aletlerin kullanılmayacağı şeklinde değil de bu aletler ile ses, görüntü kaydı veya nakli yapılamayacağı şeklinde düzeltilmelidir.

CMK 183’te düzenlenen kuralın istisnaları vardır. CMK md 52(3) hükmünde tanıkların dinlenmesi sırasındaki görüntü veya seslerin kayda alınabileceği düzenlenmiştir. Hatta mağdur çocukların ve duruşmaya getirilmesi mümkün olmayan ve tanıklığı maddi gerçeğin ortaya çıkarılması açısından zorunlu olan kişilerin tanıklığında bu kayıt zorunlu tutulmuştur. 52(4) hükmünde bu suretle elde edilen kayıtların sadece ceza muhakemesinde kullanılabileceği belirtilmiştir.

CMK 58(3) hükmünde de tanığın hazır bulunanların huzurunda dinlenmesinin tanık için ağır bir tehlike teşkil edecek olması ve bu tehlikenin başka türlü önlenemeyecek olması halinde hâkimin hazır bulunma hakkına sahip bulunanlar olmadan da tanığı dinleyebileceği düzenlenmiştir. Anılan fıkrada tanığın dinlenmesi sırasında ses ve görüntülü aktarma yapılabileceği belirtilmiştir.

CMK 94(2) hükmünde de yakalanan kişinin mahkemeye götürülmesinde sesli ve görüntülü iletişim sisteminin kullanılabileceği ifade edilmiştir. CMK 180(5) hükmünde tanık veya bilirkişinin aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle dinlenebilmeleri olanağının varlığı halinde bu yöntem uygulanarak ifade alınacağı belirtilmektedir. CMK 196(4) hükmünde ise hâkim veya mahkemenin zorunlu gördüğü durumlarda, aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle yurt içinde bulunan sanığın sorgusunun yapılabileceği veya duruşmalara katılabileceği belirtilmiştir.

CMK 236(5) hükmünde TCK 103(2) fıkrasında düzenlenen suçlardan mağdur olan çocukların; CMK 236(6) hükmünde ise TCK 102(2) fıkrasında düzenlenen suçlardan mağdur olanların soruşturma evresindeki beyan ve görüntülerinin kayda alınacağı düzenlenmektedir. Ancak TCK 102(2) kapsamındaki suçlar için görüntülerin kayda alınmasında mağdurun rızasının alınması şarttır.

CMK 236(7) hükmünde beşinci ve altıncı fıkra kapsamında alınan beyan ve görüntü kayıtlarının dava dosyasında saklanacağı, kimseye verilmeyeceği ve gizliliği için gerekli tedbirlerin alınacağı ifade edilmektedir. Duruşmalardaki ses, görüntü kaydı ve nakli yasağı dolaylı aleniyet ilkesine bir sınırlama teşkil etmektedir. Ses ve görüntü kaydı dışında paylaşım yapılmasını ise genel olarak yasaklayan bir kural yoktur.

Kapalı görülen duruşmanın içeriğinin hiçbir şekilde yayınlanamayacağını daha önceki bölümlerde ifade etmiştik. Duruşma kamuya açık yapılmakla birlikte Anayasa'nın 28(5) hükmü ve CMK 187(3) hükümleri uyarınca yargılama konusu ile ilgili olarak yayın yasağı getirilmesi de mümkündür.

C. Mahkeme Kararlarının Yayınlanması

Aleniyet ilkesinin en yaygın görünümü duruşmaların kural olarak herkese açık olmasıdır. Bununla birlikte aleniyetin kapsamı yargılamanın tümü olduğu için yargılama sonunda verilen kararın da aleniyetinin sağlanması gerekmektedir. Bu durum uluslararası sözleşmelerle taraf devletler için bir yükümlülük haline getirilmiştir. Aleniyet ilkesinin yargılamanın geneline ilişkin olduğunu en açık biçimde ifade eden düzenleme 1876 Anayasası'nın 82'nci maddesinde yer alan "*mahkemelerde her nevi muhakeme alenen cereyan eder ve ilâmatın neşrine mezuniyet vardır*" şeklindeki hükümdür¹⁵. 1961¹⁶ Anayasası'nın 135'inci ve 1982 Anayasası'nın 141'nci maddelerinde ise aleniyet ilkesinin lafzi olarak duruşmaya indirildiği görülmektedir.

Günümüzde karar aleniyeti yaygın bir şekilde kararların elektronik veri tabanlarında yayınlanması suretiyle sağlanmaktadır. Kararın dijital veri haline getirilmesi, fiziki ortamda kararlara erişimin gerektirdiği masraf ve külfetlerden arınmış bir şekilde zaman ve

¹⁵1876 Kanun-ı Esasi, < <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/onceki-anayasalar/1876-kânun-i-esâsi> > Erişim Tarihi: 15.10.2022

¹⁶1961 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Kanun Numarası: 334, Kabul Tarihi: 09.07.1961, RG 20.07.1961/10859.

mekân kısıtlaması olmaksızın basit bir kelime aramasıyla bilgiye erişim imkânı sağlamaktadır¹⁷.

Kararların yayımlanması, dolaylı aleniyet ilkesinin gerçekleşmesi ve toplumun haber alma hakkı bakımından önemlidir. Mahkeme kararlarının içtihat programları, akademik çalışmalar vb. ortamlarda yayımlanması sonrasında, ilgili kişilerin, kişisel verilerin korunması ve unutulma hakkı gibi haklar çerçevesinde bu yayımlara sınırlama getirilmesini talep ettikleri görülmektedir. Bir akademik eserde yayımlanan cinsel taciz suçuna ilişkin bir karar ile ilgili olarak suçun mağduru, adının kodlanmaksızın açıkça yazılmasının kişilik haklarına bir saldırı oluşturduğu gerekçesiyle eser sahiplerinden manevi tazminat talep etmiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (HGK) verdiği kararında¹⁸ uyuşmazlığın çözümünde unutulma hakkı ve kişisel verilerin korunması hakkı ile bilim ve sanat hürriyeti arasında adil bir dengenin kurulması gerektiğini belirtmiş ve somut uyuşmazlıkta kişinin adının kitapta yayımlanmasında üstün bir kamu yararı bulunmadığı gerekçesi ile ilgili eserde kişisel verilerin açık bir şekilde yer almasını özel hayatın gizliliğini ihlal ettiğine karar vermiştir. Bir diğer önemli husus ise CMK 209(2) uyarınca sanığa veya mağdura ait kişisel verilerin yer aldığı belgelerin, açıkça istemeleri halinde, kapalı oturumda anlatılmasına mahkemece karar verilebileceğine ilişkin hükümdür. Bu husus, aleniyet ilkesine sonradan getirilen istisnalardan birisidir.

D. UYAP ve SEGBİS

Ülkemizde yargı alanında ilk otomasyon çalışmaları 1998 yılında başlamış ve 2000 yılında Adalet Bakanlığı ile Havelsan AŞ arasında imzalanan protokol ile UYAP yazılımı çalışmalarına başlanmıştır. UYAP, yargı birimlerinin ve Adalet Bakanlığının merkez birimlerinin iş süreçlerini hızlandıran, güvenilirliğini arttıran ve kurumu kağıtsız ortama taşıyan bir yönetim bilişim sistemidir¹⁹.

2011 yılında ise SEGBİS kurulmuştur. Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı tarafından yayımlanan genelgede²⁰ SEGBİS sayesinde ifade alma ve sorgu işlemleri ile duruşmaların video kaydına alınması; Cumhuriyet Başsavcılığı veya mahkemenin yargı çevresi dışında bulunan veya mahkemede hazır bulunmayan kişilerin video konferans yoluyla dinlenilmesi ve ifadelerinin kayda alınması imkânı sağlanmış olduğu ifade edilmiştir.

¹⁷Yusuf Minez, Ceza Muhakemesinde Duruşmanın ve Kararların Aleniyeti, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Kamu Hukuku Anabilim Dalı 2019), 2.

¹⁸Yargıtay HGK, E. 2014/56 K. 2015/1679, 17.06.2015.

¹⁹Sami Acar, Hülya Gürsoy 'Türkiye Mahkemelerinde Sesli Görüntülü Kayıt ve Video Konferans Sistemi Uygulamasına Geçiş: Ceza Mahkemeleri Örneği', Ankara Barosu Dergisi, (2012) (4) 109, 118.

²⁰ Adalet Bakanlığı, 150 Nolu Genelge, 14.12.2011.

Genelgede ayrıca SEGBİS ile alınan soruşturma ve kovuşturma işlemi kayıtlarının CD/DVD gibi veri taşıyıcılarına aktarılarak dosyasında saklanması ve kanun yoluna müracaat halinde ilgili mercilere gönderilmesi gerektiği hususunda bir talimat da yer almaktadır.

SEGBİS uygulamalarının genel olarak farklı yerlerde ikamet eden tarafların, vekillerinin, tanıkların ve duruşmada hazır olması beklenen ama hazır bulunma imkânı olmayan kişilerin buldukları yerden duruşmaya katılımlarının sağlandığı bir yöntem olarak kullanıldığı görülmektedir. SEGBİS sayesinde ifadeler ve duruşmalar video kaydına alınmakta, tutanaklar bu kayda göre düzenlenmekte, video kayıtları taraflarca sonradan tekrar tekrar izlenebilmekte, hataların yapılması önlenmekte, iddialar ve itirazlar ciddi oranda azalarak gerçekler kolaylıkla ortaya çıkarılmaktadır²¹.

Günümüzde SEGBİS uygulamalarının kapasitesi giderek arttırılmaktadır. Duruşma salonları, ceza infaz kurumları veya tedavi kurumlarıyla sınırlı olarak uygulanan sistem avukat büroları da dahil olmak üzere yaygınlaştırılmaktadır. Hatta SEGBİS marifetiyle avukatların ceza infaz kurumlarındaki müvekkilleriyle görüşme hakkının sağlanması da mevzuat kapsamında düzenlenmeli, güvence altına alınmalıdır²².

III. KAYIT ALTINA ALINAN DURUŞMALAR YAYINLANABİLİR Mİ?

Duruşmaların ses ve görüntü sistemleri aracılığıyla kayıt altına alınması; fiziki olarak hazır bulunmaksızın duruşmaya katılmak isteyen kişilerin video konferans yoluyla duruşmaya katılması ve kayıt altına alınan duruşmaların kamuoyuna aktarılması gibi hususlar kesişen noktalar içerse de farklı temel hak ve özgürlükler ile ilişkilidir. Makalenin ana sorunsalı yüz yüze gerçekleşen duruşmaların ses ve görüntü sistemleri aracılığıyla kayıt altına alınmasına ilişkindir. Ancak bu bölümde kimi davaların canlı ya da kayıttan yayınlanması hususuna ilişkin tartışmaya da yer verilmiştir.

Duruşmaların kitle iletişim araçlarıyla yayınlanması hususunun birtakım avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır. Aleniyet ilkesinin duruşma salonunda bulunmayan kişiler için genişletilmesi, teknik imkanlar aracılığıyla dolaylı aleniyete izin verilmesi insan onuruna ve adil yargılanma hakkına aykırılık teşkil edebilir ve tarafları bir gösteri aracına indirgeyebilir²³.

²¹ Yerdelen (n 15) 273.

²² Ramadan Sanıvar 'Ceza Muhakemesinde SEGBİS (Video Konferans Yönteminin) Kullanılması (Duruşmalarda Sesli ve Görüntülü Bilişim Sistemi/SEGBİS Dönemi) ve Covid 19 (Koronavirüs) Pandemisi Sürecinde Uygulanabilirliği ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AIHM'in) SEGBİS Uygulamasına İlişkin Yaklaşımı: Adil Yargılanma Hakkı Çerçevesinde Marcello/İtalya İçtihat Kararı Işığında Belirlenen Kriterler', (2021) 18 (2) YÜHFD, 1615-1666, 1661.

²³ Christian Schrader, 'Aleniyet İlkesine İlişkin Almanya'daki Güncel Gelişmeler' (2017) Prof. Dr. Bülent Tahiröglü'na Armağan Özel Sayısı, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 509.

Bu durum çatışan haklar bakımından da ele alınmalıdır. Bir tarafta yargılamaya katılanların kişilik haklarının korunması, lekelenmeme hakkı; diğer tarafta ise basın özgürlüğü, kitlelerin haber/bilgi alma hakkı bulunmaktadır.

Duruşmaların kayıt altına alınması ve yayınlanması konularının farklı ülkelerin gündeminde olduğu görülmektedir. Konuya ilişkin Almanya'da hazırlanan kanun tasarısına göre mahkeme somut olayda sınırlı bir şekilde salon aleniyetini genişletebilmektedir. Bu düzenlemeler, medya temsilcileri için ayrı bir çalışma odasına ses yayını yapılması, bilimsel ve tarihsel amaçlarla duruşmanın ve kararın tefhiminin ses ve görüntü olarak kayıt altına alınması gibi hususları içermektedir. 22.07.2017 tarihinde Kanun, bilimsel ve tarihi amaçlarla görüntü kaydı içermeyecek şekilde ses kaydı almayla sınırlandırılarak kabul edilmiştir²⁴.

Çin'de duruşmalar canlı ya da kayıttan Çin Açık Duruşma Ağında yayımlanmaktadır. İtalya, İspanya ve Polonya'da ise duruşmaların kayda alınması halkın haber alma hakkı ve eğitim hakkı kapsamında değerlendirilmektedir²⁵. Amerikan sisteminde ise medya aleniyetinin geniş bir uygulama alanı olduğu görülmektedir.

Alman devlet sınırında sığınmacıların öldürülmesine ilişkin olarak Demokratik Alman Cumhuriyeti devlet partisinin merkez üyelerinin sorumluluğu olup olmadığına ilişkin görülen 1995 tarihli bir davayı bir televizyon kanalı canlı olarak yayınlamak için yetkili mercilere başvurmuş ancak başvuruları reddedilince Federal Alman Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuşlardır. Federal Alman Anayasa Mahkemesi oy çokluğuyla duruşmada kayıt yasağını hukuken doğru bulmuştur. Bu kararın gerekçeleri arasında, izleyiciler için çekici bir haber yaratmak için basının çarpıtma ve yanlış aktarma risklerinin olması, kişinin teşhir edilmesinin yine o kişinin topluma kazandırılması bakımından olumsuz sonuçlar ortaya çıkarması, kişilerin kamera ve ses kaydının alınması durumunda davranışlarını değiştirebilme ve samimi açıklamalar yapmaktan kaçınabilme ihtimali gibi hususlar belirtilmiştir²⁶.

IV. ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Uygulamada yaşanan birtakım sorunlara rağmen UYAP ve SEGBİS sistemleri aktif bir şekilde yargı makamları tarafından kullanılmakta, SEGBİS ile yapılan duruşmalar kayda alınmaktadır. Ancak tarafların fiziki olarak katıldıkları duruşmalarda zorunlu haller dışında bu uygulamaya gidilmemektedir.

²⁴ ibid, 515.

²⁵ Minez (n 18) 42.

²⁶ Schrader (n 24) 511.

Oysaki tüm duruşmaların istisnasız olarak kayıt altına alınması, duruşma tutanağının gerçeği yansıtmadığına ilişkin iddiaların ve şikayetlerin azalmasına ve gerçeğin ortaya konmasına faydalı olacaktır. Ayrıca istinaf ve temyiz makamları için, duruşmada hâkim tarafından dikte edilen sözlerin değil de tarafların beyanlarının doğrudan izlenmesi daha etkin bir değerlendirme yapılmasına imkân tanıyacaktır. Bu sayede kanun yolu aşamasında da doğrudan doğruluk ilkesi sağlanmış olacaktır. Sadece kanun yolu aşamasında değil, hâkim ya da heyet değişikliği gibi durumların yaşanması ihtimalinde ya da tarafların beyanlarında çelişki görülmesi gibi durumlarda da bu kayıtlardan yararlanılabilecektir.

SEGBİS ile birlikte doğan tartışmalardan biri doğrudan doğruluk ilkesi bakımından ortaya çıkmaktadır. SEGBİS yönteminin istinabe uygulaması yerine doğrudan doğruluk ilkesini daha iyi yerine getirdiğini söylemek mümkündür. Bu yüzden altyapı problemleri, ses ve görüntü kalitesi, ağ bağlantı hızı gibi hususların günün şartlarına göre geliştirilmesi gerektiğinin altını çizmekle birlikte SEGBİS uygulamasına devam edilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada önerilen hususlar doğrudan doğruluk ilkesini daha da ileri bir boyuta taşıyacaktır. Duruşmaların kayıt altına alınması halinde hâkim veya mahkeme ifadelerin özetlenmesine ve tutanağa geçirilmesine yoğunlaşmak zorunda kalmayacak, ifade alma veya duruşma sırasında gözden kaçırdığı hal ve hareketleri istediği zaman tekrar izleyerek değerlendirme imkanına kavuşacaktır²⁷.

Duruşmaların kayıt altına alınmasının bir diğer önemi Covid-19 salgını döneminde ortaya çıkmıştır. Salgın nedeniyle tam kapanma döneminde duruşmalara ara verilmiş, tam kapanmanın sona ermesinden itibaren ise devam eden davalarda uzun süre duruşma salonlarına hakimlerin kararıyla taraflar ve vekilleri dışında hiç kimse alınmamıştır. Birçok il ve ilçede duruşma salonları küçük olduğu için bulaş riskinin bulunması nedeniyle bu uygulama anlaşılır olmakla birlikte kanuni düzenlemenin olmadığı bu hallerde aleniyet ilkesinin ihlaline yol açılmıştır. Ancak bu duruşmalar en azından görüntü ve ses olarak kayıt altına alınmış olsa aleniyet ilkesinden beklenen fayda olan duruşmanın kapalı kapılar ardında görülmemesi ve tarafların itirazlarının değerlendirilmesi imkânı sağlanabilecektir.

Duruşmaların kayıt altına alınması hakimlerin görevlerini, kanun, tüzük, yönetmelik ve genelgelere uygun olarak yapıp yapmadıklarını denetleme imkânı da sağlayacaktır. Örneğin, duruşmalarda taraf konumunda olan savcının, hâkim ile dinleyicilerin

²⁷Acar, Gürsoy (n 20) 132.

duyamayacağı şekilde konuşması alenilik ilkesine aykırıdır²⁸. Ancak bu tip bir durum yaşanması halinde, alenilik ilkesine aykırı hareket eden taraflardan birisi hâkim olması nedeniyle bizzat hakim ya da zabıt katibi tarafından duruşma zaptında kayda alınmayacağı kuvvetle muhtemeldir. Bu durumda da taraflar için bu ihlalin ispatı neredeyse imkansızdır. Kaldı ki böyle bir duruma tanıklık eden taraf veya vekili karar öncesinde hâkimi menfi yönde etkilememek için bu tip bir ihlale karşı çoğu zaman sessiz kalmaktadır. Ancak duruşmalar ses ve görüntü olarak duruşma salonunun tamamını gösterir şekilde kayıt altına alınmış olsa bu tip şikayetler doğru biçimde çözüme kavuşturulabilecektir.

Duruşmaların kayıt altına alınması aleniyet ilkesinin kanun gereği kısıtlandığı haller için de bir alternatif teşkil edebilecektir. Örneğin kendisine HIV tanısı konan bir mağdurun CMK 209(2) kapsamında bu hususa ilişkin kişisel verilerinin kapalı oturumda anlatılmasını açıkça istemesi halinde mahkeme tarafından bu doğrultuda bir karar verilebilir²⁹. Aleniyet ilkesinin sınırlandırıldığı bu durumlarda, duruşmaların gerekli idari ve teknik tedbirler alınarak ve veri güvenliği sağlanarak kaydedilmesi halinde duruşmanın denetimi ve aleniyet ilkesinden beklenen fayda sağlanmış olacaktır.

Duruşmaların aleniliğinin sağlanması için çözüm önerilerinden birisi adliye binalarında büyük konferans salonları bulundurulmasıdır. Duruşmada bulunması zorunlu kişiler ve duruşma salonunun kapasitesi doğrultusunda seyirciler tarafından dava doğrudan takip edilirken; ulaşımı zor olmayan, kamuoyunun tarih ve yer bakımından bilgilendirildiği, veri aktarımı bakımından teknik ve idari tedbirlerin alınmış olduğu ve duruşma salonunda olduğu gibi ses ve görüntü kaydının yasak olduğu salonlarda davaların takibi de mümkün olabilecektir. Aynı şekilde imkanların elvermesi ve önceden duruşma yeri hakkında bilgi verilmesi şartıyla birden fazla duruşma salonu da bu amaç doğrultusunda tahsis edilebilir. Duruşma salonuna ek olarak hazırlanmış bu tip salonlarda basın mensupları, sivil toplum temsilcileri gibi kişiler duruşmaları takip etme imkânı bulurken bir yandan da stajyer avukatlar, hukuk fakültesi öğrencileri gibi uygulama tecrübesi kazanmak isteyen kişiler de bulunabilecektir.

²⁸Handan Yokuş Sevik, 'Adil Yargılanma Kapsamında Ceza Yargılamasında Aleniyet İlkesi' (2004) Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 204.

²⁹Rahime Erbaş, Büşra Ateş Sarıdağ 'Ceza Muhakemesinde Duruşmanın Aleniyeti İlkesine Yeni Bir İstisna Olarak Kişisel Veriler', Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, (2022) (1), 377-410, 405.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Aleniyet ilkesi insanların kapalı kapılar ardında, gizli bir şekilde yargılanmasını engelleyen, işlemlerin kanuna uygun yapılmasının denetlenmesini ve bu sayede mahkemelere güven duyulmasını sağlayan ve adil yargılama ilkesini tesis eden önemli bir ilkedir. Aleniyet ilkesinin sağladığı asıl fayda duruşmaların olabildiğince çok insana ulaştırılması değil, yapılan işlemlerin hukuka uygun olduğu konusunda toplum vicdanını tatmin etmektir.

Ceza yargılamalarında soruşturma aşamasında yazıllık ilkesi hakimken, kovuşturma aşamasında sözlülük ilkesi hakimdir. Duruşmalar sırasında sanığın sorgusu, mağdur ve tanık beyanları, delillerin tartışılması hep sözlü olarak yapılmaktadır. Sözlü olarak sunulan bu beyanlar duruşma tutanağı ile kayıt altına alınmaktadır. Duruşma tutanakları tüm bu sözlü süreci yansıtmaktan ve dolayısıyla maddi gerçeğe ulaşmak için etkili bir vasıta olmaktan çok uzaktır. Çalışmanın genelinde ifade edildiği üzere bu sorun yüz yüze ya da uzaktan gerçekleştirilen tüm duruşmaların sesli ve görüntülü kayıt altına alınması ile çözülebilecektir.

Duruşma salonlarında kamera ve ses kayıt cihazları ile kayıt alınması halinde sanığın masumiyet karinesinin ihlal edileceği, milyonlarca kişi tarafından izlendiğini düşünen bir kişinin heyecan, panik gibi duygular ile beyanlarını etkili bir şekilde sunamayarak savunma hakkını etkin bir şekilde kullanamayacağı da düşünülebilir. Bu gerçeklerle içinde bulunduğumuz dijital çağda duruşmalarda ses ve görüntü kaydının tamamen yasaklanması uygun bir çözüm değildir. Zira duruşma salonlarında ses ve görüntülerin kayıt edilmesi, bu kayıtların her defasında kitle iletişim araçlarıyla yayınlanması anlamına gelmemektedir.

Duruşmaların ses ve görüntü yoluyla kaydı kural, duruşmaların ses ve görüntü yoluyla üçüncü kişilere aktarımı ise istisnai olması gereken bir durumdur. Ceza hukuku özelinde tüm kovuşturma işlemlerinin kayıt altına alınması maddi gerçeğe ulaşılması açısından fayda sağlayacaktır ancak her somut olayda ses ve görüntülerin aktarılmasının faydalı olacağını söylemek mümkün değildir. Toplumun genelini ilgilendiren, infial uyandıran birtakım yargılamaların veya bu yargılamalardan kesitlerin tarafların talebi ve rızası halinde yayınlanması ayrıca tartışılması ve somut olay özelinde çatışan haklar bakımından değerlendirilmesi gereken bir husustur. Zira duruşmanın alenen yayınlanması sanıkların veya tanıkların ün kazanabilmesine veya daha ağır biçimde lekelenmesine yol açabilmektedir³⁰.

³⁰Centel, Zafer (n 10) 719.

AİHM'nin Krestovskiy/Rusya kararında³¹ belirtildiği üzere duruşmalar ve genel olarak adalet sistemi meşruiyetini aleni biçimde yürütülmeleri sayesinde kazanmaktadır. Duruşma salonlarının kapısının açık tutulması tek başına bu aleniyeti sağlamamaktadır. Aleniyet ilkesinin temel amaçlarından birisi hâkimin yetkilerinin sınırlandırılmasıdır. Bu nedenle kural olarak her duruşmada ses ve görüntü kaydı alınması zoruridir. Bu şekilde sağlanacak aleniyetle hem kamusal hem de bireysel menfaatler korunmuş olacaktır.

Denetimden geçirilmeyen bir yargılama faaliyetini öngören adalet sistemleri teminatsız ve yetersizdir³². Hiç şüphesiz ki verilen kararların denetimden geçirilmesine ilişkin istinaf ve temyiz gibi olağan kanun yolları ve bir takım olağanüstü kanun yolları bulunmaktadır. Ancak kanun yollarında inceleme yapan merciler sesli ve görüntülü olarak kayıt altına alınmamış bir yargılamayı sadece hâkim ya da mahkeme heyeti tarafından dikte ettirilmiş yazılı kayıtlardan takip edebilmektedir. Bu şekilde kanun yollarında etkili bir denetim yapılabileceğini söylemek mümkün değildir. Hele hele istinaf aşamasının, temyizden farklı olarak hem maddi hem hukuki yönden inceleme yapıldığı bir aşama olduğu göz önüne alındığında ve istinaf aşamasında görülen her dosyanın duruşmalı olarak görülmesinin zamansal maliyetinin çok yüksek olacağı değerlendirildiğinde, bu makamlar için duruşma salonuna hakimiyeti sağlayacak şekilde kaydedilmiş ses ve görüntü verilerinin önemi çok büyüktür.

Unutulmamalıdır ki hukuk bir dengeler sanatıdır. Duruşmalarda kayıt altına alınan görüntülerin yayınlanması durumunda bir tarafta unutulma hakkı, kişisel verilerin korunması hakkı, lekelenmeme hakkı, masumiyet karanesi, hâkimin bağımsızlığı ve tarafsızlığı gibi haklar, diğer tarafta ise basın ve ifade özgürlüğü, kitlelerin haber alma hakkı gibi haklar bulunmaktadır. Ancak tüm duruşmaların sesli ve görüntülü olarak aktarılmaksızın kayıt altına alınması halinde bireyin temel hak ve özgürlüklerini tehdit eden bir durum bulunmamaktadır. Tam aksine bu husus adil yargılanma hakkının temel bir gereksinimini karşılayacaktır.

³¹AİHM 1. Dairesi, Krestovskiy v. Rusya, Başvuru No: 14040/03, 28.10.2010.

³²Hakan Karakehya, Asuman İnce Tunçer 'İstinaf Yargılamasında Sanığın Sorgusunun Zorunlu Olup Olmadığı ve Bu İşlemlerde Segbis Kullanımı Üzerine Düşünceler', (2017) 8 (2) İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 99-135, 99.

KAYNAKÇA

- Acar S, Gürsoy H, 'Türkiye Mahkemelerinde Sesli Görüntülü Kayıt ve Video Konferans Sistemi Uygulamasına Geçiş: Ceza Mahkemeleri Örneği' (2012) (4) Ankara Barosu Dergisi, 109-137.
- Adalet Bakanlığı, 150 Nolu Genelge, 14.12.2011.
- Artantaş G, 'Duruşmanın Aleniyeti İlkesi ve Sınırlandırılması', (2022) 71 (1) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 413-436.
- Centel N, Zafer H, Ceza Muhakemesi Hukuku, (14. Baskı, Beta Yayıncılık, 2017).
- Erbaş R, Ateş Sarıdağ, B, 'Ceza Muhakemesinde Duruşmanın Aleniyeti İlkesine Yeni Bir İstisna Olarak Kişisel Veriler', (2022) (1) Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 377-410.
- Gözler K, Aleni Olan Ne? Duruşma mı, Yargılama mı? (2020) www.anayasa.gen.tr/aleniklik.htm. Erişim Tarihi 16.06.2022.
- Karakehya H, İnce Tunçer A, 'İstinaf Yargılamasında Sanığın Sorgusunun Zorunlu Olup Olmadığı ve Bu İşlemden Segbis Kullanımı Üzerine Düşünceler', (2017) 8 (2), İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 99-135.
- Minez Y, Ceza Muhakemesinde Duruşmanın ve Kararların Aleniyeti, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Kamu Hukuku Anabilim Dalı 2019).
- Özbek VÖ, Doğan K, Bacaksız P, Tepe İ, Ceza Muhakemesi Hukuku, (10. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2017).
- Sanıvar R, 'Ceza Muhakemesinde SEGBİS (Video Konferans Yönteminin) Kullanılması (Duruşmalarda Sesli ve Görüntülü Bilişim Sistemi/SEGBİS Dönemi) ve Covid 19 (Koronavirüs) Pandemisi Sürecinde Uygulanabilirliği ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM'in) SEGBİS Uygulamasına İlişkin Yaklaşımı: Adil Yargılanma Hakkı Çerçevesinde Marcello/İtalya İçtihat Kararı Işığında Belirtilenen Kriterler', (2021) 18 (2) YÜHFD, 1615-1666.

Schrader C, 'Aleniyet İlkesine İlişkin Almanya'daki Güncel Gelişmeler', Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, (2017) Prof. Dr. Bülent Tahiroğlu'na Armağan Özel Sayısı.

Ünver Y, Hakeri H, Ceza Muhakemesi Hukuku Cilt 2 (7. Baskı, Adalet Yayınevi, 2013).

Yerdelen E, 'Ceza Muhakemesinde Videokonferans Yönteminin (SEGBİS) Kullanımı', (2019) (2) Bilişim Hukuku Dergisi, 271-287.

Yokuş Sevük H, 'Adil Yargılanma Kapsamında Ceza Yargılamasında Aleniyet İlkesi'. *Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı*, (Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 2004).